

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології

на тему:

**ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З
КОМПОНЕНТАМИ КОЛЬОРУ (КИТАЙСЬКА І УКРАЇНСЬКА МОВИ)**

Студентки групи Пкит 10-19

факультету східної і слов'янської філології

денної форми здобуття освіти

Освітньої програми:

Китайська мова і література та переклад,

західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізація 035.06 Східні мови та

літератури переклад включно, перша -

китайська

Конюк Яни Юріївни

Науковий керівник:

к. філос. н., доц. Беля В. В.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ФРАЗЕОЛОГІЗМ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	5
1.1. Зміст поняття “фразеологізм” в сучасній лінгвістиці.....	5
1.2. Класифікація фразеологізмів китайської мови.....	9
1.3. Лексико-граматичні особливості фразеологізмів китайської мови.....	17
Висновки до Розділу 1	20
РОЗДІЛ 2. ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОМПОНЕНТАМИ КОЛЬОРУ З КИТАЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	21
2.1. Безеквівалентний переклад фразеологізмів китайської мови	21
2.2. Частково еквівалентний переклад фразеологічних одиниць	25
2.3. Еквівалентний переклад китайських фразеологізмів	28
Висновки до Розділу 2	29
ВИСНОВКИ	31
摘要	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	35

ВСТУП

У сучасному світі фразеологізми є важливими елементами етнокультурних знань, що відображають взаємодію мовної та культурної семантики. Вони дозволяють людям дізнатися про культурні традиції та менталітет інших народів, а також відтворювати фразеологічні одиниці як константи бачення світу та культурних знаків.

Актуальність нашої роботи полягає у тому, що завжди існує значний інтерес до китайської мови та недостатньо досліджень, які присвячені проблемам перекладу фразеологізмів китайської мови, що містять компоненти, що позначають колір. Фразеологізми передають культуру та менталітет китайського народу, відображають їх особливості та різноманітність.

Фразеологічний фонд китайської мови містить оцінку різних явищ та можливі стереотипи, що змінювалися протягом історії. При перекладі фразеологізмів китайської мови з компонентами, які позначають кольори, важливо передати не лише їх семантику, а й стилістичне та емоційне забарвлення. Дослідження та переклад таких фразеологізмів дозволяють краще розуміти процес формування ментальних стереотипів, що створюють культурну ідентичність народу та його менталітет.

Метою курсової роботи є дослідження перекладацьких трансформацій у перекладі фразеологізмів з компонентами кольору з китайської на українську мову.

Мета роботи передбачає виконання таких **завдань**:

- визначити зміст поняття “фразеологізм” та узагальнити класифікації фразеологічних одиниць в сучасній лінгвістиці;
- проаналізувати лексико-граматичні особливості фразеологізмів китайської мови;
- дослідити особливості перекладу фразеологізмів китайської мови, які мають у своїй структурі компонент на позначення кольору;
- встановити види перекладацьких трансформацій, які використовуються для перекладу фразеологізмів китайської мови з компонентами кольору на українську мову.

Об'єктом дослідження є фразеологічні одиниці сучасної китайської мови з компонентами на позначення кольору.

Предметом дослідження є перекладацькі трансформації у перекладі фразеологізмів з компонентами кольору з китайської на українську мову.

В ході нашої роботи були застосовані такі **методи дослідження**:

- описово-аналітичний метод, за допомогою якого були проаналізовані матеріали для написання роботи, а також узагальнені результати попередніх досліджень;

- метод компонентного аналізу, який був використаний при розгляді семантичної структури фразеологічних одиниць.

Матеріалом дослідження виступили представлені у джерелах посібники, статті, словники, роботи китайських та зарубіжних дослідників.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані під час викладання дисциплін перекладознавчого спрямування.

Обсяг і структура роботи. Робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ФРАЗЕОЛОГІЗМ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Зміст поняття“фразеологізм” в сучасній лінгвістиці

Фразеологічні звороти (фразеологізми) – це особливі лінгвістичні одиниці, які є лексично неподільними, стійкими у своєму складі та структурі, що мають цілісне значення поєднання слів, які відтворюються в мові у готовому вигляді (Поливанов, 1998, с. 86).

Об'єктом вивчення фразеології є фразеологічні звороти, тобто стійкі поєднання слів, в такому вигляді, в якому вони закріпилися в мові, якими їх утримує наша пам'ять. У фразеології вивчаються як стійкі сполучення слів, семантично еквівалентні слову, так і стійкі поєднання слів, в семантичному і структурному відношенні являють собою пропозиції, тобто всі відтворювані одиниці без винятку (Сизов, 2005, с. 78).

У сучасній лінгвістиці фразеологізм вважається важливим елементом мови, оскільки він допомагає розширити мовленнєвий арсенал та використовувати мову більш економно і ефективно. Фразеологізми можуть бути дуже різноманітними - від прислів'їв та приказок до фіксованих висловів та власне фразеологізмів, що виникли внаслідок розвитку мови та культури. Сучасна лінгвістика вивчає фразеологізми з точки зору їхньої структури, значення, походження та вживання в різних мовних ситуаціях. Вивчення фразеологізмів дозволяє розуміти та аналізувати мовлення, а також створювати нові вирази, що відповідають змінним потребам суспільства та культури.

Фразеологічний вираз завжди має сталий склад, що складається з незмінних компонентів, що тісно пов'язані між собою та розташовані в певному, фіксованому порядку. Навіть найменша зміна порядку або компонентів фразеологізму сприймається мовцями як новостворений вираз.

Фразеологізми треба вміти відрізнити від вільних поєднань слів та словосполучень, які створюються в мові, поєднуючи слова одне з одним, де кожне слово зберігає самостійне значення слухати музику; гірко плакати; дивитися у небо;

писати статтю і т. д.. Фразеологічний зворот – це поєднання слів, в якому усі компоненти пов'язані між собою, окремі слова втрачають своє індивідуальне лексичне значення і утворюють єдиний фразеологічний зворот (байдики бити, аж волосся дибки стало, ввести в оману і т. д.).

Фразеологізми закріплюються в мові в результаті частої і тривалої, іноді багатовікової практики вживання. Вони виникають і розвиваються в мові шляхом переосмислення конкретних словосполучень, джерелами також можуть бути пам'ятки літератури (Верещагин, Костомаров, 1980, с. 15).

Родоначальником теорії фразеології ми можемо вважати швейцарського лінгвіста Шарля Баллі (1865-1947 рр.). Шарль Баллі вперше систематизував поєднання слів у своїх наукових роботах “Нарис стилістики” і “Французька стилістика” [Ш. Баллі, 1905р., 1909р.], а також дав поняттю “фразеологізм” визначення загального характеру: “Словосполучення, які міцно ввійшли в мову, називаються фразеологічними зворотами” (Соссюр, 2014, с. 89).

Явищу фразеології також приділяв увагу Є. Д. Поліванов, який вважав, що фразеологія “займе відокремлену і стійку позицію (подібно фонетиці, морфології і т.д.) у лінгвістичній літературі майбутнього – коли в послідовній постановці різноманітних проблем наша наука буде позбавлена різних прогалин” [14, с. 61].

Значний внесок у наукове трактування цього явища і подальше його дослідження основних проблем фразеології зробив М. М. Шанський. Лінгвіст вважав, що існують наступні універсальні особливості, якими володіють мовні одиниці, що визначаються як фразеологічні:

1. Фразеологічний зворот за своєю структурою є складним утворенням, яке не дорівнює одному слову і являє собою словосполучення чи навіть речення.
2. Найважливішою особливістю фразеологічного звороту, яка відрізняє його від вільного поєднання слів, є відтворюваність. Фразеологізми не створюються у процесі комунікації, на відміну від вільних поєднань, які виникають безпосередньо у мовленні. Фразеологізми відтворюються у вигляді цілісних одиниць, тобто саме такими, якими вони закріпилися у мовній практиці.

3. Стійкість відрізняє фразеологічний зворот від вільних поєднань слів, а саме сталість структури та фіксований порядком послідовності усіх компонентів.
4. Фразеологізми є значущими мовними одиницями, які є семантично неподільними та мають єдине цілісне значення, незалежне від значень складових їх компонентів.
5. Більшість фразеологізмів відрізняє непроникність структури, тобто недопустимість будь-яких вставок між складовими фразеологізму. У таких фразеологічних зворотах, де допускаються подібні вставки, ступінь єдності структури не є абсолютною, при цьому семантика доданих компонентів не бере участь у створенні фразеологічного значення.
6. Фразеологізми володіють особливою експресивністю, що виникає через їхні виражальні можливості (Шанский, 1996, с. 81–88).

У Китаї інтерес до фразеології завжди був досить високим. Найперше – це був практичний, активний інтерес до чудової можливості мови у лаконічній та образній формі відображати різноманітні явища навколишнього світу, історичні та культурні події, стосунки між людьми та їх відношення до всього, із чим вони зустрічаються у повсякденному житті, характер і емоції людей, їх позитивні та негативні сторони і т. д.

Фразеологізми є унікальним відображенням національної культури, її самобутності та колориту. Фразеологізми також слугують допомогою при вивченні історії династій, великих битв, поразок і перемог. Фразеологізми містять в собі народну мудрість, кмітливість та іскрометний гумор людей.

Знання і здатність правильно та доречно вживати в китайській мові фразеологізми завжди цінувалося в Китаї, і до цього дня це вважається показником освіченості та начитаності (Білоноженко, Винник, 1993, с. 54–55).

У Китаї масовими тиражами випускаються книги для дорослих і дітей, які розповсюджують і пояснюють китайські прислів'я, недововки і чен'юй. У підручниках китайської мови для іноземних студентів обов'язково включаються фразеологізми, а в деяких виданнях створюються спеціальні додатки (Корнилов, 2005, с. 39). У 2004 році Міністерство освіти КНР прийняло особливе положення про включення тестів на знання всіх видів фразеологізмів при вступних іспитах до

університетів. Вважається, що подібний підхід до проблем мови викличе новий інтерес до мовознавства, і зокрема до фразеології (Корнилов, 2005, с. 55).

У Китаї до 1949 року особливих досліджень явища фразеології як окремої лінгвістичної дисципліни фактично не існувало, проте важливо зазначити, що окремі статті, присвячені різним проблемам фразеології у наукових журналах все ж з'являлися, а також друкувалися фразеологічні словники і збірники народних висловлювань. Значний ріст в розвитку китайського мовознавства спостерігався в 1950 році, тоді ж фразеології було приділено окрему увагу. У кінці 1970 року і протягом усього наступного десятиліття з'являлися численні монографії і публікації, які висвітлювали проблеми лексикології, стилістики та фразеології. Ці роботи основному мали описовий характер і нерідко зводилися до досить об'ємного ілюстративного матеріалу без необхідного аналітичного дослідження. Проте, вже в 1980-1990ті роки і на початку нового століття у світ вийшли серйозні та важливі наукові роботи, які розглядали загальні проблеми китайської фразеології, описували окремі види фразеологічних одиниць, характерні ознаки фразеологізмів та їх порівняльний аналіз з іншими мовами. З найбільш відомих вчених-лінгвістів, чий праці з фразеології китайської мови внесли вагомий вклад в розвиток науки, слід в першу чергу назвати Ма Гофаня (马国凡), Яо Пенци (姚鹏慈), Ні Баоюаня (倪宝元), Вень Дуаньчжена (温端政), Чжан Чжигуна (张志公) і інших. (Горелов, 1999, с. 64–66).

Проте, незважаючи вказані раніше досягнення, необхідно враховувати те, що сьогодні місце фразеології у китайської лінгвістичної науці залишається досить скромним. Фразеологія не виокремлюється, як самостійний розділ мовознавства, фразеологізми розглядаються в залежності від цілей і завдань конкретного дослідження в рамках лексикології і стилістики (Войцехович, 2000, с. 85).

З останніх видань робіт, що зосереджуються на явищі фразеології у китайській мові, слід виділити “Перлини китайської фразеології” О. О. Корнілова (Корнилов, 2005), “Словник найбільш уживаних китайських ідіоматичних виразів, прислів'їв та приказок” С. Ю. Сизова. (Сизов, 2005)

1.2. Класифікація фразеологізмів китайської мови

Китайська мова має величезну кількість фразеологізмів представлений різними класами фразеологічних одиниць, що володіють характерними для кожного з них структурно-семантичними і функціонально-стилістичними особливостями. Цей факт можна пояснити тим, що фразеологізми, які виникли ще в стародавні часи, до сих пір використовуються, а сучасна мова безперервно доповнюється новими фразеологічними зворотами (Корнилов, 2005, с. 30).

Протягом довгого періоду в китайській фразеології панувала традиція, згідно з якою все різноманіття фразеологічних зворотів у китайській мові позначалося терміном “чен'юй” (дослівний переклад – “готовий вираз”). У працях китайських лінгвістів і зарубіжних синологів термін “чен'юй” являє собою явище в китайській фразеології, що має цілу низку типологічних особливостей і ознак, зумовлених структурно-семантичними характеристиками, принципами фонетичного ладу, історією розвитку китайської мови. Під цим терміном можна було мати на увазі не тільки власне “чен'юй”, як один з розрядів фразеологізмів, але й різні стійкі вирази, фразеологічні сполучення, прислів'я і приказки, афоризми, а іноді і двоскладові слова, які втратили внутрішню форму та є цікавими з точки зору їх етимології (Корнилов, 2005, с. 45). Китайські лінгвісти довгий час підкреслювали необхідність та важливість визначення об'єктів вивчення фразеології, класифікації фразеологізмів та впорядкування фразеологічної термінології. Сьогодні у китайській фразеології, яка має назву – 熟语 shúyǔ, виділяється, як правило, чотири-п'ять розрядів фразеологізмів.

Фразеологізми класифікуються передусім за їх походженням і стилістичної віднесеності, а не по структурно-семантичним ознаками. Наприклад, Ма Гофань виділяє п'ять основних розрядів фразеологічних одиниць:

1. чен'юй (成语 – chéngyǔ) – ідіома;
2. яньюй (谚语 – yànyǔ) – прислів'я;

3. суюй (俗语 – sùyǔ) – приказка;
4. гуаньюнь'юй 惯用语 – guànyòngyǔ – фразеологічне сполучення;
5. сехоуюй 歇后语 – xiēhòuyǔ – недомовки-іносказання (Жуй, 2013, с. 165).

Найважливіший клас серед розрядів фразеологізмів китайської мови утворюють стійкі словосполучення, які називаються чен'юй (成语 chéngyǔ) (Корнилов, 2005, с. 50). Чен'юй (成语 chéngyǔ) – це стійке та незмінне словосполучення, яке побудоване за нормами давньокитайської мови, семантично неподільне, має узагальнено-переносне значення, що носить експресивний характер. Треба мати на увазі, що в китайських роботах терміном “чен'юй” позначають дуже широке коло фразеологізмів. іноді під цей термін підводять навіть нестійкі словосполучення (Білоноженко, Винник, 1993, с. 16).

Чен'юй, хоча він є словосполученням або реченням, не може бути рівнозначним окремому слову з точки зору структури. Однак, з точки зору своєї функції в реченні, він може бути порівняний зі словом та виконувати роль окремого члена речення, і функціонує в сучасній мові так само, як слово. Наприклад, у функції присудка, підмета, означення, та обставини способу дії.

Чен'юй може бути класифікований як словосполучення або рідше - речення, залежно від контексту вживання. Він виражає поняття, а не судження. Хоча він не рівнозначний окремому слову з точки зору граматичної структури, але все ж він може функціонувати в мовленні так само, як слово, як окремий член речення.

Більшість чен'юй складається з чотирьох односкладових слів, що відповідає оптимальній кількісній нормі для реалізації різноманітних граматичних і фонетичних відносин. Ця кількісна норма відображає тенденцію до двоскладового розвитку китайської мови та загальне прагнення до парності та симетрії в мові. Найбільш поширеною моделлю є чен'юй з паралельною конструкцією.

Однією з найбільш важливих характеристик чен'юй є цілісність значення та його семантична монолітність. Високий рівень ідіоматичності чен'юй впливає з того, що вони компресують образ, що лежить в основі, і є складним у переносі його значення на інші сфери життя, а також залежить від характеру лексичних

компонентів, які входять до складу цих фразеологізмів (такі як архаїзми, історизми та некротизми), які можуть змінювати відтінок інтерпретації значення.

Чен'юй є наочним прикладом критерію стійкості, який пояснюється переважно їхнім походженням та структурою відповідно до стародавніх норм писемної китайської мови, де порядок слів і позиційний спосіб вираження граматичних значень мали строго фіксований характер. Окрім цього, важливим фактором, що забезпечує стійкість чен'юй, є переважна кількість чотирьох односкладових слів у їхньому складі, що стала не тільки важливою відмінною ознакою чен'юй, але і своєрідною нормою і еталоном. Крім цього, високий ступінь ідіоматичності чен'юй також сприяє їхній стійкості завдяки компресії образу та складності мотивування переносно-образного значення, а також за рахунок характеру лексичних компонентів, що входять до їхнього складу.

Характерною особливістю чен'юй є наявність синонімів. Серед чен'юй можна виділити ідеографічні (семантичні), стилістичні та стилістико-ідеографічні (семантико-стилістичні) варіанти. Чен'юй-синоніми можуть бути одноструктурними або різноструктурними.

Джерелом для переважної більшості чен'юй слугує китайська класична література: класичні канони, філософські трактати, історичні хроніки, художня література. Китайські лінгвісти відносять також до джерел походження чен'юй історичні та філософські притчі, легенди і міфи, крилаті слова і афоризми, прислів'я, запозичення з інших мов і т. д.

Зазвичай чен'юй, в тому числі і чотирискладові фразеологізми, являють собою оброблені, зведені до певної кількісної форми, семантично оновлені ідіоматичні вирази, для яких матеріалом для створення служать вільні мовні звороти – цитати з класичних книг, прислів'я, історичні факт, притчі, легенди і т. д. Завдання “скорочення” вільного звороту мовлення до чотирьох ієрогліфів вирішується перш за все процесом опущення службових слів. Крім того, у чен'юй зберігається лише ідея першооснови, відсікається все конкретне, тому значення чен'юй є більш абстрактним та переносним (Корнилов, 2005, с. 56).

Сфера вживання чен'юй - строго унормована літературна мова, мова художніх творів, газетно-публіцистичний стиль. Чен'юй можуть використовуватися в стилістичних цілях як в узуальній, традиційній формі, так і в індивідуальній авторській обробці, зазнаючи різних оказіональних перетворень. (Войцехович, 2000, с. 76)

Китайські лінгвісти часто позначають народні вислови загальним терміном суой (俗语 sùyǔ) та зазвичай розуміють образний вираз – іносказання, який влучно передає якесь життєве явище, лаконічний за формою та не обов'язково має структуру закінченого речення. Джерела створення (俗语 sùyǔ) широкі за походженням, так як все іде від народної творчості. З ними пов'язано багато пісень, деякі попередження та історичні ілюзії (Корнилов, 2005, с. 61). Однак, серед китайських лінгвістів немає єдиної думки з питання класифікації приказок і, як наслідок, немає уніфікованої термінології для позначення того чи іншого класу приказок (Войцехович, 2000, с. 40).

Існує точка зору, яка стверджує, що термін (俗语 sùyǔ) використовується лише для приказок. Однак існують труднощі у визначенні критеріїв, які відмежовують прислів'я від приказок, і ця проблема, можливо, існує у багатьох мовах. У сфері науки про мову на даний момент не існує загальноприйнятого погляду на те, що є прислів'ям і приказкою. Зазвичай під прислів'ям розуміють образний вислів, який має характер повчального речення, виражає закінчене судження і має особливу ритміко-фонетичну форму. З іншого боку, під приказкою зазвичай розуміють лаконічний алегоричний вираз, який точно описує життєве явище, не містить прямого повчального сенсу і може мати будь-яку структуру.

На сьогоднішній день у науці про мову ще не узгоджено загальноприйнятих визначень для прислів'їв і приказок. Зазвичай прислів'я - це образний вислів з повчальним характером, який типізує найрізноманітніші явища життя. Він має форму закінченого речення (простого або складного), виражає завершене судження і часто має особливе ритміко-фонетичне оформлення.

Приказка зазвичай використовується для образного вираження будь-якого життєвого явища, що є алегоричним, та має лаконічну форму. Вона відрізняється від

прислів'я тим, що не містить прямого повчального сенсу та не обов'язково має структуру закінченого речення.

Прислів'я визначається граматичною структурою, яка впливає на його функціонування в мовленні. Він може бути включений до мовного ланцюга як самостійне речення або як частина складного речення. У художніх творах прислів'я часто використовуються в прямій мові персонажів і не завжди виділяються окремо в тексті.

Під терміном яньюй (谚语 – yànyǔ) в широкому сенсі маються на увазі всі вислови-прислів'я, створені народом, мають розмовний характер та відрізняються стійкістю структури та лаконічністю. Фіксують в собі масу усних традицій, являються популярними серед народу через свою просту мову та відображення глибокої істини (Кленін & Щічка, 2013, с. 57). Ці особливості відрізняють народні вислови-прислів'я від пісень, чен'юй і крилатих слів. Яньюй у вузькому сенсі включає в себе власне прислів'я і приказки, які відрізняються від інших народних висловів, зокрема, недововок-алегорій в структурному відношенні та за змістом. Причому головною відмінністю є змістовний, а саме повчальний, дидактичний характер прислів'їв (Войцехович, 2000, с. 48).

Прислів'я висловлює загальне, закінчене, граматично оформлене судження, яке узагальнює та типізує різні явища. У мовленні прислів'я функціонує як ціле речення, не є носієм лексичного значення, а передається тільки реченням. На відміну від китайських чен'юй, які в більшості своїй виражають поняття та функціонують у мовленні як член речення. Більшість прислів'їв мають синтаксичну побудову узагальнено-особистих речень, що пояснюється узагальнювальним характером суджень та їхнім значенням звичайності та позачасовості дії.

Гуаньюн'юй (惯用语 – guànyòngyǔ) являють собою стійкі словосполучення, що мають цілісне переносне значення та відрізняються емоційно-експресивною насиченістю, образністю, лаконічністю (Верещагин & Костомаров, 1980, с. 125).

Це розряд фразеологічних одиниць сучасної китайської мови. Володіє всіма основними властивостями, властивими фразеологічним одиницям, а саме:

надсловесністю, восщюізордімостью, цілісністю значення, стійкістю структури, образністю (Войцехович, 2000, с. 296).

Гуан'юн'юй являють собою:

а) фразеологічні сполучення, в яких значення одного з компонентів є фразеологічно пов'язаним (гуан'юн'юй з десемантизованим дієслівним компонентом);

б) фразеологічні єдності, в яких цілісне значення вмотивоване значенням складових компонентів.

Якщо звернутися до граматичної структури, то гуан'юн'юй зазвичай складається зі словосполучення з рідкісними випадками утворення речень. Гуан'юн'юй не виражає судження, або повідомлення, а складається з понять. Більшість гуан'юн'юй має форму коротких трикомпонентних словосполучень, хоча можуть існувати гуан'юн'юй з двох компонентів або з більшою кількістю компонентів, зазвичай не більше чотирьох-п'яти.

За характером стрижневого слова всі гуан'юн'юй зі структурою словосполучення поділяються на іменні та дієслівні.

Мовна природа гуан'юн'юй, їх структурно-семантичні особливості та використання в мовленні нагадують слова, що дозволяє говорити про можливість лексикалізації цих фразеологічних одиниць, зокрема іменних атрибутивних гуан'юн'юй. Проте проблема розмежування складного слова, вільного словосполучення та гуан'юн'юй є актуальною. Для розрізнення цих форм можуть бути використані критерії стійкості структури та відтворюваності гуан'юн'юй, а також їх образотворчо-виразні можливості, тобто експресивність, з урахуванням загальної тенденції до лексикалізації атрибутивних словосполучень.

Гуаньюн'юй являють собою фразеологічні одиниці розмовно-побутового характеру, належать до просторіччя. Однак сферою їхнього вживання є не тільки розмовна мова, а й інші мовні стилі, включно з газетно-публіцистичним і різними жанри художньої літератури. Стилiстичне використання гуан'юн'юй у різних функціональних стилях здійснюється як в узуальній, так і в оказіональній формах.

Деякі китайські лінгвісти вважають, що до категорії гуаньюн'юй відносяться, перш за все, трискладові дієслівно-об'єктні поєднання, їх вживають як

впрямому, так і в переносному значенні. Гуаньюн'юй з великим числом компонентів і іншою структурою словосполучення чи речення зустрічаються набагато рідше (Ветров, 2004, с. 52). Ма Гофань вважає, що гуаньюн'юй є самостійним розрядом фразеологізмів, які відрізняються цілим рядом характерних ознак як від інших народних висловів, так і від чен'юй. На думку цього лінгвіста, гуаньюн'юй є стійким “звичним” висловом, який широко застосовується в усному мовленні і має яскраво виражений розмовний характер (Верещагин & Костомаров, 1980, с. 129). Говорячи про головні джерела походження гуан'юй, слід впершу чергу назвати живу розмовну мову, легенди, літературні твори, крилаті слова і т. д. Історія цих фразеологічних одиниць сягає в глибинустоліть. Точну дату їх появи назвати неможливо (Карасик, 2002, с. 71).

Разом з прислів'ями, приказками, промовками та іншими висловами фольклорного характеру в сучасній китайській мові особливу увагу звертає на себе один вид народних висловів – сехоуоуї (歇后语 – xiēhòuyǔ). Сехоуоуї М. Г. Прядохін називає недомовками, які були створені особливою формою під час життя китайського народу (Ключников, 2000, с. 75). Недомовки складаються з двох частин: перша – іносказання, друга – розкриття його змісту. Іноді в недомовках вживається тільки перша або тільки друга частина (Прядохин, 2004, с. 22-25). Недомовка є закінченим висловлюванням, виражене у формі речення. В цій ситуації вона може порівнюватися з прислів'ям, яке також є закінченим висловом, виражене у формі простого або складного речення. При цьому як двочленний вислів недомовка може порівнюватися лише з тими прислів'ями, які мають двочленну структуру (Корнилов, 2005, с. 118). Різниця між 歇后语 – xiēhòuyǔ та загадкою носить функціональний характер.

Недомовка, як правило, складається з двох частин і передається за допомогою засобів пунктуації, зокрема тире або коми. Ця структура є найбільш характерною ознакою недомовки.

Перша частина недововки – алегоричне висловлювання, друга – розкриття алегоричного висловлювання. Значення недововки передається в її другій частині, яка являє собою самостійну фразеологічну одиницю.

Друга частина недововки має дві функції: по-перше, розкриття алегоризму в контексті недововки, а по-друге, використання фразеологічного значення недововки в мовленні. Таким чином, формула для другої частини недововки може бути записана як (розкриття + основа).

Недововка є закінченим реченням за своєю граматичною формою, проте її основним смисловим компонентом є друга частина - фразеологічна одиниця, яка зазвичай має форму словосполучення, а не речення. Це протиріччя визначає особливості функціонування недововки в мовленні. Наприклад, недововка може вживатися як частина простого речення або як окремий його член.

Як фразеологічна одиниця, недововка характеризується стійкістю в основі, але водночас може виявляти значну варіативність в розкритті. Це особливо стосується другої частини недововки, яка може зазнавати різних змін, що не впливають на основу. Зокрема, розкриття може бути різним залежно від контексту або стилю мовлення, але основа залишається незмінною. У той же час, іносказання, яке є частиною структури недововки, є найбільш стійким елементом і практично не піддається будь-яким трансформаціям.

Загадка служить для цілей комунікації та не входить у число комунікативних засобів китайської мови. Вона взагалі не належить мові і пов'язана з мовою лише остільки, оскільки використовує її як форму вираження. Своєюжанровою формою, змістом і вживанням вона має одну мету – випробувати кмітливість того, кому вона пропонується для відгадування. Недововки ж, як і прислів'я або приказки, мають комунікативну цінність, слугують засобом для повідомлення думки і як фразеологічна одиниця входить в число комунікативних засобів мови (Рогачев, 1993, с. 52) .

1.3. Лексико-граматичні особливості фразеологізмів китайської мови

Загальновідомо, що усі фразеологізми китайської мови мають унікальні, властиві лише їм лексико-граматичні особливості. Можна сказати, що через давнє походження, чен'юй має одну з найхарактерніших особливостей – будова за законами давньокитайського мови. У середині чен'юй фіксуються граматичні та лексичні норми мови веньянь, в основі якої лежить давньокитайська мова (Корнилов, 2005, с. 69).

Фразеологізм може узгоджуватися зі словом, керувати словом або бути керованим. Завдяки лексичним значенням і граматичними категоріями фразеологізм має загальні ознаки зі словом (Кочерган, 2003, с. 20).

Виконуючи певні функції у реченні, фразеологізми перебувають у системних відносинах з іншими мовними одиницями на синтаксичному рівні (Білоноженко, Винник, 1993, с. 24).

Синтагматичні відносини фразеологізмів характеризуються можливостями їх сполучуваності з певним колом лексичних одиниць. Одні фразеологізми відрізняються досить обмеженою сполучуваністю. Є й такі, які мають різноманітність синтагматичних зв'язків (赵元任, 1979, с. 19).

Також можна підкреслити, що основне граматичне навантаження у чен'юй, які побудовані за нормами мови веньянь, виконує послідовність слів - членів речення. Вирізняється така формула: “означення + підмет-означення + присудок-означення + додаток”. З точки зору граматичної структури чен'юй має досить численні варіації цієї формули (Рогачев, 1993, с. 82).

Переважа більшість чен'юй складаються з чотирьох односкладових слів.

Зустрічаються і чен'юй з меншою (від трьох) та більшою (до чотирнадцяти) кількістю ієрогліфів, але таких прикладів небагато. Перевага чотиризначної кількісної норми в чен'юй пов'язано з деяким рядом причин.

Перш за все, саме в чотиризначному чен'юй вирішується проблема вираження глибини змісту фразеологізма шляхом використання мінімального числа мовних засобів, але які в змозі відобразити різноманіття граматичних відношень.

Іншими словами, чен'юй є своєрідним проявом одного з важливих принципів розвитку мови – принципу мовленнєвої економії, обумовленим об'єктивною

потребою спілкування, потребою виражати складні, різноманітні поняття максимально економними засобами. Форма чен'юй, яка складається з чотирьох ієрогліфів, є оптимальною, оскільки вона дозволяє побудувати будь-яку граматичну конструкцію і відобразити все різноманіття граматичних відношень, що в свою чергу створює важливі умови для вираження будь-яких складних понять і зв'язків (Рогачев, 1993, с. 85).

Найбільш поширеною формою чен'юй, які складаються із чотирьох ієрогліфів, є чен'юй паралельної конструкції, що утворюються з двох двоскладових ланок. Паралелізм у чен'юй будується на граматичній, семантичній і фонетичній парності компонентів певного фразеологізму (Рогачев, 1993, с. 85). Чен'юй паралельної конструкції складаються з чотирьох морфем-слів. Паралельною може бути лексико-семантична, граматична, а також фонетична побудова. Компактна і в той же час монолітна структура чотирьохскладового чен'юй робить його дуже лаконічним, що, в свою чергу, є одним з факторів, що визначають високу ступінь експресивності, яка є властивою фразеологізму (Рогачев, 1993, с. 89).

Іншу групу фразеологізмів даного класу утворюють чен'юй непаралельної конструкції. За морфемним складом вони, подібно чен'юй паралельної конструкції, нерідко являють собою чотирьохморфемні фразеологічні утворення. Однак серед них зустрічаються також фразеологізми, які складаються з п'яти і більше морфем. Чен'юй цієї групи, не підкоряючись лексико-граматичним обмеженням, які є характерними для чен'юй паралельної конструкції, допускають утворення, найрізноманітніші за своєю синтаксичною структурою і лексичним складом. Фразеологізми непаралельної конструкції, на відміну від чен'юй паралельної конструкції, допускають використання службових слів. Нерідко в їх складі зустрічаються сполучники, прийменники, заперечні частки. Досить часто відбувається одночасне вживання заперечення 不 (bù) і сполучника 而 (ér), що дозволяє висловити протиставне відношення. Іноді можна спостерігати вживання подвійного заперечення, воно підвищує експресивність фразеологічних зворотів (Рогачев, 1993, с. 91).

Так як фразеологізми мають переносно-образне значення, вони за своєю природою експресивні, тому не можуть бути стилістично нейтральними. Емоційно-експресивні особливості чен'юй пов'язані в першу чергу з переважним вживанням в певному стилі мови, приналежністю їх до літературної книжкової мови. Сферою вживання фразеологічних зворотів є строго нормована літературна мова, мова художніх творів, газетно-публіцистичний стиль (Рогачев, 1993, с. 93). Таке стилістичне віднесення чен'юй пов'язане з їхнім походженням. Джерелом переважної більшості чен'юй, як уже зазначалося вище, є китайська класична література: класичні канони, філософські трактати, історичні хроніки, художні твори. Давнє походження фразеологізмів визначає одну з найхарактерніших його рис – будова за законами писемної мови веньянь. Фонетичні, граматичні та лексичні норми стародавньої мови, які відображаються в структурі чен'юй, визначають його стилістичні властивості, а саме: експресивність, емоційність, цілісність, образність та інші конотативні властивості (Рогачев, 1993, с. 95). Охоплюючи найширші сфери матеріального побуту і духовного життя китайського народу, фразеологічні звороти відображають численні відомості з історії, культури, етики та естетики Китаю. Чен'юй зберегли і донесли до наших днів свою самобутню форму і яскраве національне забарвлення. Будучи найбагатшим джерелом культурної спадщини та історичного минулого Китаю, фразеологізми мають важливе пізнавальне значення (Рогачев, 1993, с. 96).

Висновки до Розділу I

Під час мого дослідження робіт вчених-лінгвістів щодо визначення поняття “фразеологізм” та його властивостей, а також розглядаючи всі категорії фразеологізмів у китайській мові згідно з поданою вище класифікацією, я зробила висновок, що майже всі фразеологічні одиниці китайської мови відрізняються фіксованою семантичною структурою (за винятком тих фразеологізмів, що містять більше чотирьох ієрогліфів) і мають певні ключові характеристики: незмінність, стійкість та відтворюваність. Звичайно, китайська мова має велику кількість фразеологізмів. Це пояснюється тим, що фразеологізми, які виникли ще в стародавні

часи, досі використовуються, а сучасна мова постійно поповнюється новими фразеологічними виразами. Крім того, всі фразеологічні одиниці китайської мови мають синтаксичні зв'язки, що відповідають певним нормам, за якими утворюються вільні поєднання слів. Однак на відміну від словосполучень, зв'язок між компонентами фразеологізмів є більш стійким, компоненти неможливо розділити, і вони завжди відтворюються в єдиному вигляді. Також важливо враховувати культурний контекст, в якому вживається фразеологізм, оскільки багато з них мають глибокі історичні та культурні корені. Наприклад, багато фразеологізмів пов'язані з традиційними китайськими міфами та легендами, що може бути незрозуміло для носіїв інших культур.

У зв'язку з цим, перекладач китайської мови повинен мати не лише знання мови, але і глибокі знання культури та історії Китаю. Для досягнення якісного перекладу фразеологізмів, необхідно також розуміти контекст, у якому вони вживаються, і знати альтернативні варіанти виразів, що відображають подібне значення.

У підсумку, аналіз фразеологізмів китайської мови показав їхню важливість та відмінності від вільних словосполучень. Для успішного перекладу фразеологізмів необхідно володіти не тільки знанням мови, але й культури та історії країни.

РОЗДІЛ 2. ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОМПОНЕНТАМИ КОЛЬОРУ З КИТАЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

2.1. Безеквівалентний переклад фразеологізмів китайської мови

Проаналізувавши більшу частину фразеологізмів з'ясувалося, що вони є безеквівалентними лексичними одиницями, тобто немає прямого відповідника у мові перекладу. Проте, це не означає, що ці фразеологізми неможливо передати за смислом у мову перекладу. Можливо використати інші фразеологізми з подібним значенням, або скласти нову фразу, щоб передати те саме значення. Таким чином, присутність безеквівалентної лексики у мові оригіналу не є на заваді для передачі смислу фразеологічних одиниць у мову перекладу.

У випадку безеквівалентних фразеологізмів китайської мови найбільш поширеними методами передачі їх образного значення є описовий пояснювальний переклад, лексичні заміни, опущення та додавання. Під час аналізу можна було визначити фразеологізми, для яких був використаний метод описового перекладу, щоб передати повну сутність і образне значення. Цей метод лексико-граматичної трансформації полягає в розкритті значення поняття, коли перекладачу потрібно пояснити сенс явища іншомовній людині. Оскільки знання людей, які володіють мовою оригіналу і мовою перекладу, можуть відрізнятися, деякі явища можуть бути незрозумілими для носіїв мови перекладу і навпаки.

У своїй роботі перекладач мусить враховувати це, оскільки незрозумілий переклад не досягає своєї мети. Тому, для передачі смислу фразеологізмів, перекладач повинен використовувати детальніші словосполучення.

Переклад фразеологізму 不到黄河心不死 *bù dào huáng hé xīn bù sǐ* – “*не складати зброї до останньої хвилини свого життя; не відмовлятися від своєї мети до самої могили; не здаватися до останнього; не відмовлятися від своїх думок до самої могили; не відмовлятися від своїх надій до самої могили*”, а також буквально

перекладається як “не можна зупинятися, поки не дійдеш до Жовтої ріки Хуанхе” (百度, б. д.).

При перекладі даного фразеологічного звороту треба спиратися на легенду, згідно з якою, один юнак, син знатного чиновника, вирішив стати воїном. Проте його батько зовсім не думав, що син на щось здатний, і щоб довести своєму батькові всю серйозність своїх намірів, він три дні і три ночі не зупиняючись йшов пішки до військового табору, розташованого на Жовтої ріки Хуанхе (百度, б. д.).

Для ефективною передачі семантичного змісту фразеологізмів з відсутнім еквівалентом у мові перекладу, необхідно використовувати метод описового перекладу. В іншому випадку, іншомовна людина може не зрозуміти повністю сенс фразеологізму.

Даний розглянутий нами фразеологізм 口中雌黃 kǒu zhōng cí huáng, який має буквально значення “охра у роті”, також може перекладатися з використанням такого виду перекладацької трансформації, як описовий переклад. Відомо, що у стародавні часи китайці брали охру для зафарбовування своїх помилок у написаному, тому можна вважати, що людина, яка тримає в роті фарбу жовтої охри є дуже мінливою у своїх думках. Через це для пояснення фразеологічної одиниці доцільно використати вираз “людина, яка дуже часто змінює свою думку” (百度, б. д.).

Фразеологізм 白虹贯日 bái hóng guàn rì дослівно перекладається як “біла веселка простромила сонце”. Але для того, щоб образне значення даного фразеологізму не було втрачено, перекладач має використати прийом описового, тобто пояснювального перекладу: “передвістя надзвичайних подій”. В давні роки вважалося, що якщо людина побачила, як біла веселка перекриває собою сонце, то в житті незабаром відбудуться надзвичайні події (百度, б. д.).

Якщо отримувач перекладу має справу з буквальним значенням фразеологізму, можливо він зможе логічно зрозуміти загальний зміст, адже такі фразеологічні вирази часто містять метафоричні образи, які можуть бути зрозумілі з контексту. Однак, навіть у цьому випадку, отримувач не зможе повною мірою відтворити семантику фразеологізму без додаткових джерел та інформації. Тому в таких випадках

доцільніше застосовувати метод описового перекладу для передачі точного значення фразеологічної одиниці.

Наприклад, пряме значення китайського фразеологізму 乌头白马生角 wū tóubáimǎ shēngjiǎo –“коли голова ворони стане білою, тоді у коня виростуть роги”. Але на українську мову цей фразеологічний зворот не буде перекладатися буквально, а за допомогою описового пояснювального методу –“все неможливе може стати реальним при палкому бажанні”.

Якщо б перекладач вжив буквально значення даного фразеологізму без бажання донести справжній сенс фразеологізму, його зміст залишився б незрозумілим адресата перекладу. Згідно з легендою, одного разу на порозі палацу імператора Цинь з'явився цар з князівства Янь. Він просив імператора Цинь пустити його в палац, проте імператор не хотів навіть слухати і попросив передати йому, що це трапиться лише тоді, коли голова ворони стане білою, а у коня виростуть роги. На наступний день стражники помітили біля воріт ворону з білою головою і рогатого коня, тому імператору нічого не залишалось, окрім того, як впустити царя до палацу (百度, б. д.).

Оскільки слухач або читач перекладу може не володіти досить глибокими знаннями, в даному випадку найбільш доречним для використання є описовий переклад.

Проаналізуємо фразеологізм 回黄转绿 huí huáng zhuǎn lǜ, пряме значення якого –“на зміну зеленому кольору приходить жовтий”, відрізняється від більш доречного перекладу –“зміна пір року” (百度, б. д.).

Варто відзначити, що в Китаї, на відміну від європейської традиції, колір жовтого символізує не тільки осінь, але й зиму, тоді як зелений колір охоплює весну і літо. Це означає, що перекладачу необхідно застосовувати описовий переклад, щоб передати значення “зміна сезонів”, а не “зміна літа на осінь”.

Фразеологізм 青出于蓝 qīngchūyú lán, який можна перекласти буквально “синя фарба з виходить індиго” та 青出于蓝而胜于蓝 qīng chū yú lán ér shèng yú lán – буквально “синя фарба виходить з індиго, але вона яскравіше, ніж індиго”. Значення

цих двох фразеологічних зворотів слід розглянути разом, так як фразеологізм 青出于蓝 є скороченим варіантом фразеологізму 青出于蓝而胜于蓝 . Згідно з великим китайсько-російським словником, обидва фразеологізми перекладаються однаково – “*перевершити свого вчителя*“ (百度, б. д.). і мають загальну передісторію. За легендою, давньокитайський філософ Сунь Цзи, стверджуючи, що можливості людського пізнання безмежні, сказав: 青取之于蓝, 而青于蓝 – *синя фарба виходить з індиго, але вона більш синя самого індиго* (汉俄大词典, 中俄大词典, б. д.). В даному випадку, завдяки використанню методу описового перекладу як одного із способів перекладацької трансформації, перекладач зможе повною мірою передати семантичне значення вищезазначених фразеологізмів.

Окрім вище вказаних фразеологізмів, котрі не мають чітких відповідників в українській мові, нам треба додати ще список фразеологічних зворотів з компонентом кольору, які також відносяться до даної категорії:

1. 白云苍狗 bái yún cāng gǒu – *буквально: то білі хмаринки пливають, то раптом як сизі собаки про швидкій зміні обстановки, несподіваних змінах;*
2. 穿红着绿 chuān hóng zhuó lǜ – *буквально: вдягнути красний та зелений одяг в яскравих нарядах; пишно виряджений;*
3. 信口雌黄 xìn kǒu cí huáng – *базікати даремно, вигадувати; безвідповідальне базікання, безглузді випадки, нахабна брехня; голослівна балаканина; говорити, що в голову прийде; брехати щосили;*
4. 绿肥红瘦 lǜ féi hóng shòu – *буквально: листя [ще] зелені, [а] квіти [вже] в'януть про кінець весни, минаючу юність;*
5. 愁红惨绿 chóu hóng cǎn lǜ – *буквально: сумовитий червоний, темний зелений почуття меланхолії і депресії;*
6. 说白道绿 shuō bái dào lǜ – *буквально: говорити про білий, базікати про зелений пліткувати, перемивати кісточки;*
7. 红得发紫 hóng de fā zǐ – *буквально: червоний переходить у багровий впливовий, важливий, відомий, популярний до нудоти з іронією;*

8. 橙黄橘绿 chéng huáng jú lǜ – *буквально: яскраво-оранжевий осінь, осінній пейзаж;*
9. 白骨精 bái gǔ jīng – *буквально: демон білої кістки підступна і жорстока людина;*
10. 开门红 kāi mén hóng – *буквально: відкрити червоні двері покласти успішний початок; взяти хороший старт для торгівлі, бізнесу;*
11. 唱红脸 chàng hóng liǎn – *буквально: співати в червоній масці прикидатися доброю людиною;*
12. 喝黄汤 hē huáng tāng – *буквально: пити жовте зілля пити рисове вино, вживати алкоголь;*
13. 面黄肌瘦 miàn huáng jī shòu – *буквально: жовте обличчя, худе тіло бути виснаженим недоїданням; мати хворобливий вигляд;*
14. 黄毛丫头 huáng máo yā tou – *буквально: дівча з рудим волоссям неосвічена маленька дівчинка, дурне дівчисько;*
15. 昏天黑地 hūn tiān hēi dì – *буквально: темна ніч, чорна земля непроглядна темрява, втратити свідомість, похмурі часи.*

2.2. Частково еквівалентний переклад фразеологічних одиниць

Під час дослідження було виявлено 10 фразеологізмів, які частково еквівалентні. Зазвичай, ці фразеологічні одиниці мають схожу концептуальну основу, але відрізняються за номінативним планом.

Якщо неможливо знайти єдиний відповідник для китайського фразеологізму в мові перекладу, його можна перекласти за допомогою суміжного фразеологічного обороту.

Однак, в такому випадку буде використана інша словесно-образна основа для фразеологізму. Використання частково еквівалентного відповідника не повністю змінює початкове семантичне значення, а лише враховує лексичні, граматичні та лексико-граматичні відмінності, зберігаючи стилістичну та смислову спрямованість.

Наприклад, фразеологізм 白龙鱼服 báilóngyúfú буквально перекладається як “білий дракон в образі риби”. Згідно китайській притчі, білий дракон поскаржився небесному владці на те, що одного разу, коли він перебував в обличчі риби, один рибалка спробував зловити його.

“Владика відповів, що звинувачувати слід не рибалку, а самого дракона”.

Зміст даного фразеологізму полягає в наступному – якщо людина вирішила робити якусь справу, то не можна зупинятися на півдорозі, необхідно її завершити (百度, б. д.). В даному випадку можна використати часткову еквівалентну відповідність, тобто перекласти китайський фразеологізм “білий дракон в образі риби” українським фразеологізмом “обібрався грибом, то лізь у кіш”, що має подібне семантичне значення.

При перекладі фразеологізму 杳如黄鹤 yǎorúhuánghè, буквально значенням “зникнути розтанути як жовтий журавель удалині”, перекладачеві також необійтися без етимологічного або тлумачного словника. Семантичне значення даного фразеологізму – “безслідно зникнути, пропасти” (百度, б. д.). Та в українській мові також є фразеологізм з подібною семантикою – “як у воду канути”. В даному випадку перекладач використовуватиме цей частково еквівалентний аналог в якості перекладу для того, щоб найточніше передати зміст і образність оригіналу.

Фразеологізм 白璧无瑕 báibìwúxiá на можна буквально перекласти як “на білій яшмі жодної плями”. Згідно з електронним джерелом, зміст даного фразеологізму полягає в наступному – “досконалий, бездоганний, без вади; кришталево-чистий, непорочний”.

Але в українській мові можна віднайти частково еквівалентний переклад даного фразеологічного звороту – “голки не підточиш”. В даному випадку перекладач знову може використати цей вид перекладу, оскільки його використання виправдане тим, що в нашому випадку при збереженні семантичного значення виразу вдається надати експресивність, наявну в оригіналі.

Два фразеологізми 红光满面 hóng guāng mǎn miàn і 齿白唇红 chǐ bá chún hóng на українську мову перекладаються однаково – “кров з молоком” (Рогачев, 1993). Тим

не менш, буквальне значення фразеологізму 红光满面 – *“рум'янець на обидві щоки”*, в той час як фразеологізм 齿白唇红 на українську мову можна буквально перекласти як *“білі зуби і червоні губи”*.

Незважаючи на наявні відмінності при буквальному перекладі, семантика даних китайських фразеологізмів однакова – *“прекрасна юна дівчина”*.

Оскільки в українській мові є достатньо схоже стійке поєднання *“кров з молоком”*, воно може бути обраним перекладачем в якості частково еквівалентного відповідника.

Буквальне значення фразеологізму 背黑锅 bēi hēi guō – *“носити на спині закопчений чорний від сажі котел”*. У китайській мові фразеологізм 背黑锅 позначає людину, на якого покладали відповідальність за дії інших, провину за чийось невдачі для того, щоб приховати справжні причини і справжнього винуватця (百度, б. д.). Тому у процесі перекладу перекладач може застосовувати наявний в українській мові частково еквівалентний аналог – *“бути цапом-відбувайлом”*, оскільки дана метафора також, як і оригінальний фразеологізм, має визначену виразність.

Фразеологізм 不分皂白 bù fēn zào bái в китайській мові буквально означає *“не розуміти, що біле, що чорне”*. Цю фразеологічну одиницю можна перекласти на українську мову як *“не розумітися, хто правий, хто винен”*. У цій ситуації слід використовувати частково еквівалентний відповідник при перекладі, оскільки і в мові-джерелі, і в мові перекладу вищезгадані фразеологізми мають однакове семантичне значення, тобто *“бути не в змозі відрізнити правду від брехні”*.

Фразеологізм 天下乌鸦一般黑 tiān xià wū yā yī bān hēi буквально перекладається як *“всі ворони у світі однаково чорні”*. Згідно з джерелами, зміст даного фразеологізму полягає в тому, що всі люди однакові, особливо, що стосується вад, що злі люди однаково погані у всьому світі. Володіючи подібного роду інформацією, перекладач буде використовувати образні вислови української мови з тим же семантичним значенням, наприклад, *“одним миром мазані”*.

Наступний розглянутий фразеологізм – 白紙黑字 *bái zhǐ hēi zì* має буквальне значення “білий папір, чорний ієрогліф”. При перекладі цього фразеологізму також треба використовувати частково еквівалентний переклад. Саме тому даний зворот буде перекладатись як “чорним по білому, цілком ясно”. Досліджуючи значення фразеологізму 黑心腸 *hēi xīn cháng*, що має буквальне значення “чорна душа”, можна перекласти найперше як “чорна душа”, “зłodій”, “Іудине коріння”, “потаємна собака”. Завдяки використанню частково еквівалентного аналога, перекладач зможе передати як зміст, так і подібний відтінок вихідного фразеологізму.

При розгляді фразеологізму 清一色 *qīng yī sè* було виявлено, що його буквальне значення “все одного кольору” має частково еквівалентний відповідник в українській мові, а саме – “одного пір'я птах”. Оскільки семантичне значення двох даних виразів однаково – “бути дуже схожими”, при перекладі перекладач може застосувати вже існуючий аналог в українській мові при перекладі з китайської.

2.3. Еквівалентний переклад китайських фразеологізмів

У процесі дослідження було виявлено лише десять фразеологічних зворотів у китайській мові, які мають еквівалентні відповідності в українській мові, тобто у мові перекладу. При цьому слід зазначити, що план змісту китайського фразеологізму повністю рівнозначний плану змісту еквівалентного фразеологізму, існуючого в мові перекладу, що в більшій мірі сприяє об'єктивному існуванню міжмовних перекладацьких відповідників.

Тому зараз наведемо приклад цих фразеологічних одиниць з їхніми еквівалентними відповідниками:

1. 白黑分明 *bái hēi fēn míng* – чітко розмежовувати чорне і біле, правильне і неправильне;
2. 白雪皑皑 *báixuě áiái* – білий, як сніг;
3. 白日梦 *bái rì mèng* – снувати химери, заноситись за хмари;
4. 开绿灯 *kāi lǜ dēng* – надавати зелене світло;

5. 大天白日 dàitiān báirì – *серед білого дня неприховано*;
6. 黄口小儿 huángkǒu xiǎoér – *жовтороте пташеня*;
7. 黄口孺子 huángkǒu rúzi – *жовторота пташа*;
8. 面红耳赤 miàn hóng ěr chì – *червоніти як калина*,
9. 黑天半夜 hēi tiān bàn yè – *глуха ніч*;
10. 黑更半夜 hēi gēng bàn yè – *глуха ніч*.

В результаті нашого аналізу фразеологізмів китайської мови було виявлено, що при перекладі на українську мову іноді досить складно віднайти відповідний еквівалент, який мав би як рівнозначне семантичне, так стилістичне і функціональне значення. Проте, було знайдено десять еквівалентних елементів, при перекладі яких можна використовувати фразеологізми мови перекладу, що повністю відображають образний зміст одиниць. Основною особливістю еквівалентних фразеологізмів, як і лексики в цілому, можна назвати національну індіферентність, яка виявляється в суміжності поглядів і розумових процесів щодо певного явища.

Висновки до Розділу 2

У практичній частині моєї курсової роботи було виявлено, що кількість фразеологізмів з компонентом-кольором в китайській мові достатньо велика. В процесі нашої роботи було проаналізовано 41 фразеологізм, з яких 21 є безеквівалентними зворотами, 10 – частково еквівалентними і 10 – повністю еквівалентними одиницями. В наслідок чого можна зробити висновок, що найбільшу частину китайських фразеологізмів з компонентом кольору складає група саме безеквівалентних одиниць.

У дослідженні було встановлено, що більшість фразеологізмів, які проаналізували, складають чен'юй. Ці фразеологізми базуються на давньокитайській мові та мають архаїчну лексику. Це ускладнює пошук відповідного перекладу. Щоб передати зміст безеквівалентних фразеологічних одиниць мови-джерела, перекладачі

часто використовують описовий метод перекладу та виконують заміни, опущення та додавання.

Найбільш вживані кольори у фразеологізмах, які були проаналізовані у практичній частині, були червоний, жовтий, білий. Також були знайдені фразеологізми з блакитним, чорним та зеленим кольорами. Фразеологізми з будь-яким з цих кольорів можуть мати як позитивний, так і негативний зміст. Наприклад, більшість фразеологізмів з ієрогліфом, що означає білий колір, мають позитивне значення, тоді як фразеологізми з чорним кольором, за винятком одного, несуть в собі негативну конотацію. З цього можна зробити висновок, що переклад фразеологічних зворотів з китайської на українську залежить від символічного значення кольору в китайській культурі, яке може бути як позитивним, так і негативним.

ВИСНОВКИ

Система образів, що закріплена у фразеологічному складі будь-якої мови, тісно пов'язана з матеріальною, соціальною і духовною культурою конкретно взятої мовної спільноти, а тому може свідчити про її національно-культурний досвід та традиції. Зіставлення китайських та українських фразеологічних одиниць показало нерозривний зв'язок мови і культури, здатність фразеологізмів відображати матеріальне і духовне життя народу – носія мови.

Саме тому при перекладі фразеологічних одиниць з китайської мови на українську перед перекладачем постає складне завдання, що полягає в пошуку адекватного та більш доречного еквіваленту, який буде повною мірою передавати експресивну функцію і смисловий зміст фразеологізму. У ході нашої курсової роботи були розглянуті та проаналізовані фразеологізми, що містять у своїй структурі компонент, який позначає колір.

У практичній частині були описані ситуації, які впливають на появу у фразеологічних одиниць китайської мови певного смислового значення та емоційного відтінку. У результаті нашої роботи, метою якої було дослідження основних труднощів перекладу фразеологізмів з компонентом кольору з китайської мови на українську, були досягнуті раніше поставлені завдання і зроблені наступні висновки:

1. Під поняттям “фразеологізм” розуміються семантично пов'язаний зворот, який має фіксований лексико-граматичний склад та семантичну структуру, та має такі ключові характерні ознаки як переносне значення, стійкість і відтворюваність. Фразеологізм виступає в якості своєрідного експонента культурного знання, зберігає “пам'ять” народу, його традиції і менталітет. Фразеологізми китайської мови класифікуються передусім за їх походженням і стилістичної віднесеності, а не за структурно-семантичним ознаками. Існує п'ять основних розрядів фразеологічних одиниць:

1) чен'юй (成语 – chéngyǔ) – ідіома;

- 2) яньюй (谚语 – yànyǔ) – прислів'я;
- 3) суюй (俗语 – sùyǔ) – приказка;
- 4) гуаньюн'юй (惯用语 – guànyòngyǔ) – фразеологічне сполучення;
- 5) сехоуей (歇后语 – xiēhòuyǔ) – недомовки, іносказання (汉俄大词典, 中俄大词典, б. д.).

2. Усім фразеологізмам китайської мови притаманні такі лексико-граматичні особливості: збереження архаїчності форми, стійкість, цілісність структури, фіксовані норми побудови. Перекладачеві необхідно не тільки знати ці особливості фразеологічних одиниць, але також вміти правильно інтерпретувати сенс певного фразеологічного звороту як неподільного цілого.

3. Основна особливість перекладу фразеологізмів з компонентом кольору з китайської мови на українську полягає в тому, що більша частина фразеологічних одиниць побудована за канонами давньокитайської мови і характеризується архаїчністю лексики, у зв'язку з чим віднайти відповідний еквівалент, який б мав однакове смислове, стилістичне та функціональне значення в мові перекладу, іноді стає практично неможливим. Саме через це для вирішення труднощів перекладу китайських фразеологізмів перекладач вдається до наступних видів перекладацьких трансформацій: описового методу пояснювального перекладу, методом заміни, опущення і додавання.

Дані трансформації дозволяють перекладачеві повною мірою передати зміст фразеологічних одиниць, що не мають еквівалентів у мові, на яку відбувається переклад.

Вважається, що іншою важливою особливістю перекладу фразеологізмів з компонентом на позначення кольору є те, що оскільки деякі кольори, що входять до складу фразеологізмів, несуть в собі певне образне значення, яке може бути як позитивним, так і негативним, перекладач повинен вміти правильно інтерпретувати значення при перекладі.

Дослідження показали, що якщо для початкового фразеологізму не існує точного еквівалента в іншій мові, його можна перекласти з використанням суміжного

фразеологічного звороту – часткового аналогу. У такому випадку, щоб знайти відповідний зворот, необхідно знайти іншу словесно-образну основу.

Особливою характеристикою знайдених мною еквівалентних фразеологізмів є національна індиферентність, що виявляється в суміжності поглядів і розумових процесів щодо певного явища. Таким чином, при перекладі фразеологізмів, що містять у своїй структурі компонент кольору, з китайської мови на українську, перекладач повинен розуміти, що будь-яка зміна специфіки образних компонентів, на яких тримається вся семантика і узагальнена думка фразеологічної одиниці, неприпустима, тому що з'являється висока ймовірність часткової або повної втрати важливої інформації за рахунок зміни експресивності та образності виразу.

摘要

迄今为止，语言学目前的发展阶段的特点是在不同的惯用语言的研究不断增长的兴趣。成语视为民族和文化知识，其中语言和文化语义的互动指标。由于任何国家的措辞人都能够了解国民心态，这使得打成语作为世界的恒定视觉和功能的文化符号的一些文化传统。中国语言有大量的短语表达。这是由于起源于古代的短语单位仍在使用，而现代语言也在不断补充新的短语表达。此外，汉语的所有短语单位都有符合某些规范的句法关系，根据这些关系形成了自由组合的词语。我们工作的意义是，你总能看到在中国的语言和缺乏对中国措辞的翻译问题研究的极大兴趣，结构中含有表示颜色的成分。在成语最有可能代表了中国人民的文化和心态，它反映了功能性和多样性。中国的语言学基础包括对历史上各种现象和可能的刻板印象的评估。在每一解释之前这方面，我们的目标是适当的，准确的，不仅传达成语的语义，而且它的风格和情感。此外，分析和用语，在其与组件结构来描述颜色可以成为更接近了一步了解地层形成的人民和他们的心态的文化认同心理观念的过程的翻译。在任何语言的系统映像，固定用语部分密切相关的物质，社会，精神文化特别是单一语言群体，可能表明了国家和文化经验和传统。中国和乌克兰成语的比较表明千丝万缕的联系的语言和文化，显示材料和人民精神生活的用语的能力母语。因此，中国成语乌克兰语言翻译的翻译出现的挑战，是要找到足够多的合适的等价物，这将完全转移功能和表现力的成语语义内容。因此，当把结构中含有颜色成分的短语单元从汉语翻译成乌克兰语时，译者应该明白，任何改变形象化成分的具体内容都是不可接受的，因为由于表达方式和意象的改变，很可能会部分或完全丧失重要信息。在我们的工作过程进行了考虑和分析结构中含有组件，它代表了颜色的成语。在实践部分描述影响中国成语特定的语义和情感基调的外观情况。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Білоноженко, В. М., Винник, В. О. (1993). *Фразеологічний словник української мови книга 2*. Наукова думка. Київ.
2. Войцехович, И. В. (2007). *Практическая фразеология современного китайского языка*. Москва: Восток – Запад.
3. Войцехович, И. В. (2000). *Стилистические особенности основных разрядов фразеологических единиц современного китайского языка*. (Автореф. дис. канд. филол. наук). Москва.
4. Верещагин, Е. М., Костомаров, В. Г. (1980). *Лингвострановедческая теория слова*. Москва: Русский язык.
5. Верещагин, Е. М., Костомаров, В. Г. (2005). *Язык и культура*. Индрик. Москва.
6. Ветров, П. П. (2007). *Фразеология современного китайского языка: синтаксис и стилистика*. Восточная книга. Москва.
7. Ветров, П. П. (2004). *Классификация идиом современного китайского языка "путунхуа" на основании выделения семантических полей*. Китайское языкознание. *Изолирующие языки: 12 Международная конференция*. Институт языкознания: Москва.
8. Горелов, В. (1999). *Лексикология китайского языка: [Учебное пособие для педагогических институтов по специальности 2103 "Иностранный язык"]* (3-те вид.). Москва: Просвещение.
9. Карасик, В. И. (2002). *Культурные доминанты в языке / языковой круг. личность, концепты, дискуссии*. Волгоград: Перемена.
10. Кленін, І. Д., & Щічка, В. Ф. (2013). *Лексикологія китайської мови [курс лекцій]*. Київ.
11. Ключников, С. Ю. (2000). *Священная наука чисел*. Москва.
12. Корнилов, О. А. (2005). *Жемчужины китайской фразеологии*. Москва: КДУ.

13. Кочерган, М. П. (2003). *Загальне мовознавство*. Видавничий центр “Академія”. Київ.
14. Поливанов, Е. Д. (1998). *Статті по общему языкознанию* (2-ге вид.). Главная редакция восточной литературы. Москва.
15. Прядохин, М. Г. (2004). *Китайские недоговорки-иносказания* (2-ге вид.). Москва.
16. Рогачев, А. П. (1993). *Идиоматика китайского языка, отображенная в устойчивых словосочетаниях чэньюй* [Рукопись]. (Дис. канд. филол. наук.) Москва.
17. Ростовцев В. А. *Теория перевода китайского языка. Курс лекций*. (2-ге вид.). Москва: Военный институт.
18. Сизов, С. Ю. (2005). *Словарь наиболее употребительных китайских идиоматических выражений, пословиц и поговорок*. Москва.
19. Сосюр, Ф. Д., Балли, Ш., & Сеше, А. (2014). *Курс общей лингвистики* (Р. О. Шор, Ред.; А. М. Сухотина, Пер.). Москва: ЛИБРОКОМ.
20. Тань Аошуань. (2004). *Китайская картина мира: Язык, культура, ментальность*. Языки славянской культуры.
21. Чжоу Хань Жуй. (2013). Основные источники возникновения фразеологизмов и их влияние на формирование фразеологизмов в русском и китайском языках/. *Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов*. Курск.
22. Шанский, Н. М. (2012). *Учебное пособие для студентов филологических факультетов* (2-ге вид.). Москва: ЛИБРОКОМ.
23. Шанский, Н. М. (1996). *Фразеология современного русского языка*. Санкт-Петербург.
24. 赵元任. (1979). *汉语口语语法*/赵元任. 商务印书馆.
25. 汉俄大词典, 中俄大词典. (б. д.). 使用. <https://bkrs.info/>
26. Laoshi Chinese Dictionary. <https://laoshi-chinese-dictionary.soft112.com/>